

پژوهشی در حروف مقطعه قرآن مجید

(اعجاز عددی قرآن - تحدیات)

تحقیق و تالیف:

عبدالعلی قاسمی

- سرشناسه : قاسمی ، عبدالعلی ، ۱۳۰۳ -
- عنوان و نام پدیدآور : پژوهشی در حروف مقطعه‌ی قرآن مجید
(اعجاز عددی قرآن - تحدیات) / تألیف و تحقیق عبدالعلی قاسمی
- مشخصات نشر : اصفهان : گل افشان ، ۱۳۸۸ .
- مشخصات ظاهری : ۲۸۰ ص .
- شابک : ۴۰۰۰۰ ریال : ۱-۲۷-۶۸۸۸-۹۶۴-۹۷۸
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- یادداشت : فارسی - عربی
- یادداشت : کتابنامه : ص ۲۷۸
- موضوع : قرآن - حروف مقطعه
- رده بندی کنگره : ۱۳۸۸ پ ۴ / ق ۱/۶ / BPV
- رده بندی دیویی : ۲۹۷/۱۵۳ :
- شماره کتابشناسی ملی : ۱۷۴۵۹۹۵ :

پژوهشی در حروف مقطعه‌ی قرآن مجید

عبدالعلی قاسمی

مدیر تولید: محسن وظیفه

حروف نگار، ویراستار و طرح جلد: محمد حسن سبزواری

صفحه‌آرا: اکرم نظریان

چاپ اول: ۱۳۸۸ / شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه / قیمت: ۴۰۰۰ تومان

لیتوگرافی: طلوع / چاپ: تهران چاپ / صحافی: پیمان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۸۸۸-۳۷-۱

اصفهان - خیابان فیض - جنب بانک صادرات

مجتمع فرهنگی نشر

تلفن: ۰۳۱۱-۶۶۲۰۱۱۰ - ۰۳۱۱-۶۶۲۶۱۲۱ - ۰۳۱۱

تشکر و یادآوری:

چاپ و نشر این کتاب به اهتمام خانواده‌ی شادروان «حاج سید محمود سنایی» یکی از ارادتمندان به قرآن و عترت که سالهای متمادی از عمر پر برکت خود را در محافل انس با قرآن گذراند انجام یافته است.

امید است اجر معنوی این اثر هدیه‌ای باشد به روان پاک آن زنده یاد و رحمت و مغفرت خداوند همراه با برکت و نورانیت قرآن بدرقه‌ی راه بازماندگان آن عزیز باشد.

«ان شاءالله»

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳۰	مقدمه
۳۹	حروف مقطعه
۳۹	تعریف
۴۱	ویژگی‌های حروف مقطعه قرآن
۴۲	حروف مقطعه قرآن کریم
۴۲	شناخت محکم و متشابه
۴۲	تأویل و تفسیر حروف مقطعه به عهدهٔ چه کسانی است ؟
۴۵	۱- قرائت وقف
۴۵	۲- قرائت عطف (یا وصل)
۴۹	راسخان در علم چه کسانی هستند ؟
۵۴	نظم در حروف و کلمات و جملات قرآن
۵۵	نظم در حروف
۵۹	عدد ۱۹ چه عددی است ؟
۶۳	نقد و نظر
۶۴	رمز سوره‌ها ، کلمات و حروف قرآن
۶۶	حروف مقطعه (فواتح ۲۹ سورهٔ قرآن کریم)
۶۷	نکات دقیق و ویژگی‌ها
۶۹	جدول تقسیم‌بندی صفات اصلی حروف تهجی و مقایسه و مطابقت $\frac{1}{2}$
	این حروف در فواتح سور قرآن کریم (حروف مقطعه)
۷۱	ویژگی دیگر
۷۵	۱۴ شکل حروف مقطعه از یک تا پنج حرفی با نام و شماره سوره

صفحه

عنوان

- ۸۳ ۱- سوره مریم
- ۸۴ ۲- سوره العنکبوت ۲۹
- ۸۵ ۳- سوره روم
- ۸۶ ۴- سوره القلم
- ۸۸ حروف مقطعه و بررسی مفاهیم گوناگون
- ۹۲ هدف مشترک
- ۹۴ ویژگی سوره فاتحه الكتاب
- ۹۷ خلاصه مطالب در حروف نورانی
- ۹۹ آراء مفسران و پژوهشگران در ارتباط با حروف مقطعه
- ۹۹ ۱-ق- والقرآن المجید
- ۱۰۰ بحث روایتی
- ۱۰۲ لطیفه عرفانی
- ۱۰۳ ۲- «حرف صاد»
- ۱۰۶ «بحث روایتی»
- ۱۰۷ ۳- حروف مقطعه «ن»
- ۱۰۷ شرح و تفسیر این حرف
- ۱۰۸ لطایف
- ۱۰۹ ۴- طه (طا-ها)
- ۱۰۹ خلاصه چند روایات در ارتباط با «طه»
- ۱۱۰ بحث روایتی از دیدگاه علامه
- ۱۱۲ ۵- حروف مقطعه یس (یا- سین)
- ۱۱۲ یس (یا- سین)
- ۱۱۴ ۶- طس : طا- سین (النمل ۲۷)
- ۱۱۶ حوامیم سبعة - حم
- ۱۱۷ حوامیم سبعة و اقوال مختلف
- ۱۱۷ ۷- (غافر- ۴۰)

صفحة

عنوان

١١٧	اوصافى اميدبخش
١١٩	٨- حم (فصلت السجده- ٤١)
١٢٠	٩- حم- عسق و شورى ٤٢
١٢٣	١٠- حم و زخرف ٤٣
١٢٤	١١- حم (دخان- ٤٤)
١٢٥	١٢- حم (جائيه ٤٥)
١٢٦	١٣- حم (الاحقاف. ٤٦)
١٢٨	حروف مقطعه سه حرفى
١٢٩	١٤- الم و البقره)
١٣٢	بحث روايتى
١٣٤	١٥- الم (آل عمران ٣)
١٣٦	١٦- الم (المنكبوت ٢٩)
١٣٧	١٧- الروم ٣٠
١٣٨	لطيفه
١٣٩	١٨- الم (لقمان ٣١)
١٣٩	الم (الف- لام- ميم)
١٤٠	١٩- الم (السجده ٣٢)
١٤١	تذكر
١٤٢	الر (الف- لام- را)
١٤٢	توضيحات
١٤٣	٢٠- الر (يونس ١٠)
١٤٤	٢١- الر (هود ١١)
١٤٦	٢٢- الر (يوسف ١٢)

صفحه	عنوان
۱۴۷	۲۳- الر ابراهيم (سوره ۱۴)
۱۴۸	۲۴- الر (الحجر ۱۵)
۱۴۹	طسم (طا- سين- ميم)
۱۵۰	۲۵- طسم، (الشعراء ۲۶)
۱۵۰	طسم
۱۵۱	۲۶- طسم (سوره ۲۸ القصص)
۱۵۱	تفسير ادبي و عرفاني آيه
۱۵۳	۲۷- المص (الاعراف سوره ۷)
۱۵۴	الف- لام- ميم- صاد
۱۵۵	۲۸- المر (سوره الرعد ۱۳)
۱۵۵	المرء از منظر عرفا
۱۵۶	۲۹- كهيعص (مريم ۱۹)
۱۵۷	لطفه
۱۵۹	حروف مقطعه در سراسر قرآن
۱۶۱	حروف مقطعه و سوگندهای خداوند
۱۶۱	لطايف و اشارات
۱۶۲	سخنان ابن عربي در مورد حروف مقطعه
۱۶۴	بحث روايتي
۱۶۵	حروف مقطعه در شماره آيات
۱۶۷	نام سوره ها و ارتباط آن با حروف مقطعه
۱۶۷	حروف مقطعه و علامات اختصاري
۱۶۹	بررسی و نقد این رأی
۱۷۰	حروف مقطعه و اسما اعظم الهی (روایات)

صفحه	عنوان
۱۷۴	سکوت و جلب توجه کفار
۱۷۹	مروری دیگر بر حروف مقطعه قرآن
۱۸۱	حروف مقطعه در نگاه عرفا
۱۸۱	مقدمه
۱۸۲	دیدگاه عین القضاة
۱۸۴	حروف مقطعه با محاسبات الکترونیکی (از بُعد ریاضی)
۱۸۹	نتیجه بحث
۱۹۰	فواتح سُور و اعجاز عددی در قرآن کریم
۱۹۱	بررسی هریک از حروف مقطعه و ارتباط آن با عدد ۱۹
۱۹۱	۱- حرف آغازین « ق »
۱۹۲	۲- حروف مقطعه « ن »
۱۹۳	۳- « ص » « صاد »
۱۹۳	۴- « طه » « طا-ها »
۱۹۴	۵- حروف آغازین « یس » « یاسین »
۱۹۴	۶- حروف آغازین « حم » « حا-میم »
۱۹۵	۷- حروف آغازین « طس » « طا-سین »
۱۹۵	۸- حروف آغازین « طسم » « طا-سین-میم »
۱۹۶	۹- حروف آغازین « الم » « الف-لام-میم »
۱۹۷	۱۰- حروف آغازین « الر » « الف-لام-را »
۱۹۷	۱۱- حروف « عسق » « عین-سین-قاف »
۱۹۷	۱۲- حروف چهارگانه « المص » « الف-لام-میم-صاد »
۱۹۸	نتیجه
۱۹۹	۱۳- حروف چهارگانه « المر » « الف-لام-میم-را »

عنوان

صفحه

- ۱۹۹ ۱۴- حروف پنج گانه « کیهعص » (کاف-ها-یا-عین-صاد)
- ۲۰۰ نتیجه
- ۲۰۳ اعجاز ریاضی در قرآن
- ۲۰۳ طراحی بسیار شگفت انگیز
- ۲۰۳ حقایق ساده
- ۲۰۷ تازه‌هایی از اعجاز عددی قرآن
- ۲۰۷ معجزه در تعداد آیات قرآن کریم
- ۲۱۵ اعجاز ریاضی قرآن کریم
- ۲۲۱ ماتریس در قرآن و سبأ من المثانی
- ۲۲۱ سوره‌های جمعی عدد نوزده
- ۲۲۲ سبأ من المثانی و روایات گوناگون
- ۲۲۵ جنبه‌های هنری در « کتاباً متشابهاً مثانی »
- ۲۲۷ راز زیبایی در متشابهاً مثانی
- ۲۲۸ راز جاذبه آهنگ قرآن
- ۲۳۹ تحلی قرآن
- ۲۳۹ تحلی
- ۲۴۲ تحلی با حروف مقطعه
- ۲۴۷ تحلی در سُورِ قرآن
- ۲۴۷ تحلی در یک سوره
- ۲۴۸ تحلی به ده سوره
- ۲۵۰ تحلی با یک سوره یا ده سوره یا تمام قرآن
- ۲۵۱ تحلی قرآن به علم و بلاغت
- ۲۵۲ تحلی به کسی که قرآن بر وی نازل شده است

صفحه	عنوان
۲۵۴	تحدی قرآن کریم به خبرهایی که از غیب داده است.
۲۵۴	تحدی قرآن مبتنی بر اینکه اختلافی در آن نیست
۲۵۶	توجه دیگران به حقایق قرآن
۲۵۶	خلاصه‌ای از تحدیبات قرآن
۲۵۹	تحدیبات مستقیم و غیرمستقیم قرآن
۲۶۰	تحدی غیرمستقیم
۲۶۱	تحدی مستقیم
۲۶۶	تحریری دیگر بر عدد ۱۹
۲۶۹	نقد و نظر
۲۷۶	تذکر و تشکر
۲۷۸	فهرست منابع و مأخذ

سخن مؤلف:

سپاس و ستایش مخصوص خداوندی است که آفریننده موجودات و روزی دهنده مخلوقات عالم است. درود پروردگار بر پیامبر مرسل(ص) و مهبط وحی، سلام و تحیت بر عاملان و راهیان طریق قرآن.

سال ها قبل، زمانی که افتخار شاگردی مکتب قرآن را پیدا نموده و در جلسات قرائت قرآن شرکت می نمودم هر وقت از حروف «مقطعه» و حروف نورانی قرآن سؤال می شد اساتید حوزه های آن زمان این حروف را از رموز و اسرار بین خدا و پیامبر(ص) قلمداد نموده و اجازه توضیح بیشتر در این مورد را به خود نمی دادند.

در این خصوص، پژوهش و تحقیق کمتر صورت می گرفت و حتی تا نیم قرن پیش (صرف نظر از تفاسیر و کتب معتبر علوم قرآنی) اکثر ترجمه ها، تحت اللفظی و نامفهوم بود تا چه رسد به حروف مقطعه و فواتح سور. اکثراً مدرسین حوزه های آن ایام فقط به صحّت قرائت، مخارج حروف و احیاناً تجوید توجه داشتند. مفسرین بزرگ از قدما و متأخرین هر کدام به اندازه دانش و اطلاعات خود شرح و تفاسیری در این مورد ارائه داده که در جای خود خالی از لطف نیست و به نحوی گوشه ای از مفاهیم آن را بیان نموده اند.

نظرات مختلف پژوهشگران و دانشمندان علوم قرآنی در این خصوص هر کدام در جای خود مفید و مغتنم است و معنی و مفهوم خاصی را می رساند.

اگرچه سابقه تحقیق درباره «حروف مقطعه» قرآن بسیار طولانی است و تحقیقات و بررسی های مربوط به معارف قرآنی در دهه های اخیر نقطه عطفی در مطالعات علوم قرآنی بوده است؛ اما به طور کلی باید گفت که تا این زمان، نظری جامع و کلی در این زمینه ارائه نشده و هر محقق و پژوهشگر و مفسر نظریه ای اظهار و به فراخور حال خود و اطلاعاتی کسب نموده در مورد ویژگی این حروف، سخن گفته است. جمعی از مفسران هم به واسطه گستردگی مفاهیم و اهمیت موضوع جانب احتیاط

پیشه کرده و از اظهار نظر قطعی خودداری نموده‌اند و شاید هم مصلحت چنین دیده که حروف مقطعه قرآن کریم را از اسرار و رموز بین خدا و پیامبر(ص) بدانند. لذا، لازم و ضروری است که در این مورد بیش از پیش بکوشیم تا از محتوای بی کران آن به حقایق دست یابیم.

با این کیفیت، سال‌ها گذشت و تجسم این ایده همچنان مرا به خود مشغول می‌داشت که مگر ممکن است در قرآن کریم، کتاب هدایت، که بیان‌کننده حقایق و زیر بنای اعتقادی مسلمانان است حرف یا کلمه‌ای بدون حکمت و ترتیب و تنسيق باشد؟ مگر نه این است که قرآن کریم مخاطبان خود را به تدبّر و تعقل در آیات امر نموده است که:

«أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ»

«آیا در قرآن از روی فکر و تأمل نمی‌نگرید.»^۱

بنابراین، تأمل در این زمینه، ما را بر آن داشت که از هزاران چهره با عظمت این کتاب آسمانی و کلام حق تعالی فقط به مبحث حروف مقطعه یا حروف نورانی پردازیم و به اندازه قطره‌ای در این قلزم زخار شریک شویم و به قدر فهم ناچیز و بیان قاصر خود از پیشگاه با عظمت قرآن و به این وسیله مراتب اخلاص و بندگی خود را در محضر خداوند ابراز داشته و در این امر مقدّس به اندازه‌ای ناچیز سهم باشیم.

در هر حال خدای را سپاسگزارم که توفیق همراه بود و از همان اوان کودکی که به قول معروف یک حرف و دو حرف بر زبانم نهادند با قرآن مأنوس شدم و دیدگانم به نورانیت آیات آسمانی روشن گشت. هنوز هم بعد از گذشت آن همه سال، افتخار تعلیم و تعلّم قرآن را در حوزه و کلاس داشته‌ام. امید چنان است که بقیت عمر توفیق ادامه کار را خداوند مرحمت فرماید.

در حال حاضر، به شکرانه این که عمر در این راه سپری شد و با ستایش و سپاس از خداوندی که توفیق انس با قرآن را به من عطا فرمود و همچنین برای اثبات مراتب خلوص خود به پیشگاه با عظمت این کتاب آسمانی بهتر دیدم اثری - اگر ناچیز - از خود به یادگار گذاشته، خوشه‌چین خرمن پیروان مکتب قرآن باشم. امید چنان است که خوانندگان عزیز به کم و کاستی این نوشتار به دیده اغماض بنگرند و احیاناً اشتباهات قلمی و نواقص تحقیق را اصلاح فرمایند.

آنچه در این مجموعه از نظر گرامیتان می‌گذرد، گزیده‌ای است از آراء و عقاید بی شمار اندیشمندان و پژوهشگران علوم قرآنی و مفسران در مورد حروف مقطعه یا فواتح سور (حروف نورانی) که تا آنجا که در توان بوده و امکانات اجازه می‌داد با ذکر مأخذ و ذکر نام مفسر و پژوهشگر مطالب جمع آوری تا به سهولت در اختیار علاقه‌مندان علوم و معارف قرآنی قرار گیرد؛ مخصوصاً پژوهشگران و قاریان هنرمند نسل جوان.

انتظار از آن عزیزان فرهیخته این است که هنر خود را به زیور دانش و اطلاعات قرآنی آراسته و پی گیر مطالب مورد بحث باشند و مانند مسلمانان راستین صدر اسلام تفکر و تدبیر در آیات قرآن و حقایق آن را سرلوحه کار خود قرار داده و با کنار زدن خرافاتی که به وسیله سهل انگاری نسل های گذشته یا در اثر سیاست شوم استعمارگران که سالیان دراز ما را از حقایق قرآن دور نگاه داشته و برنامه اسلام و قرآن را به عنوان اوراد و اذکار و احیاناً تبرک جستن و آموزش گناهان به مسلمانان القاء شده بود، به حقیقت امر پی برده، معارف عالیة قرآن را به صحنه آورده و عزت نفس و عظمت از دست رفته خود را باز یابند.

مرحوم طالقانی در یک انجمن ماهانه دینی در سال ۱۳۴۱ در این ارتباط گفت:
«عمل مسلمانها هم نسبت به قرآن اعلان کننده همین مطلب است که قرآن سستی در جهان امروز ندارد. فقط استفاده از قرآن تقدیس است و احترام به کتاب

عتیق و تشریفات و تبرکات و بالاخره برای سرحد مرگ به آن طرف، خصوص در این مملکت شیعه بین ما مردم شیعه که این مطلب بیشتر ظاهر است. هر جا که صدای قرآن بلند می شود (با آهنگ عزا) از مردن و گور و تلقین شنیده می شود. پس عملاً هم اعلام کرده ایم که قرآن این کتاب مقدس جنبه تشریفاتی دارد و هم مربوط به عالم اموات و بعد از مرگ است.

در جای دیگر از این خطابه آمده است:

«شما را به خدا بیاید قرآن را از دست عمال اموات که این کار خصوص کشور شیعه است بیرون بیاوریم... این کتاب، کتاب حیات، کتاب حرکت، کتاب قدرت، کتاب هدایت، کتاب ایمان و... به چه روزی در میان افتاده است.»^۱

«زول لایوم»، اندیشمند فرانسوی، در کتاب «تفصیل الآیات» می گوید:

«دانش و علوم برای جهانیان از سوی مسلمانان به دست آمد و مسلمین علوم را از قرآنی که دریای دانش است گرفتند و نهرها از آن برای بشریت جاری ساختند.»^۲

«... تا زمانی که مسلمانان به دستورهای قرآن عمل می کردند و در آیات آن تعمق و تفکر می نمودند طبق آیه شریفه:

«وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ»^۳

«در دنیا معزز و محترم بودند و در بین جهانیان پایگاهی داشتند بس ارجمند و اقوام دیگر از دانش آنان خوشه چینی می کردند و از لحاظ علمی به درجه ای رسیدند که پایه گذار علوم امروز بودند.»^۴

۱- تفسیر و تفاسیر جدید، دکتر بهاء الدین خرّمشاهی، ص ۳۸.

۲- تفسیر نمونه، ج ۱، ص ۱۳۸.

۳- شما فیروزمندترین مردم و بلند مرتبه ملل دنیا هستید، اگر در ایمان ثابت و استوار باشید. آیه ۱۳۹ آل عمران، ترجمه الهی قمشاهی.

۴- دائرة المعارف قرآن، ج ۱، ص ۱۸ (مقدمه دکتر محمد جعفر اسلامی).

مستشرق دیگری به نام «دینورت» می نویسد:

«واجب است اعتراف کنیم که علوم طبیعی و فلکی و فلسفه و ریاضیات که در اروپا رواج گرفت عموماً از برکت تعلیمات قرآنی است و ما مدیون مسلمانانیم؛ بلکه اروپا از این جهت شهری از اسلام است.»^۱

نقل این مطالب و صدها نظریه و آرای دیگر که از حوصله این بحث خارج و دارای ابعاد وسیع و گسترده‌ای است، حاکی از عظمت دیرینه مسلمانان است. بدین لحاظ سزاوار است که جامعه مسلمان بویژه جوانان معتقد به احکام قرآن کریم که در حال حاضر امکانات برای آنان مهیا و مانع و رادعی هم در این راه وجود ندارد، به شکرانه این موهبت الهی و هوش و نبوغ ذاتی خود، با به کار گرفتن وسائل و علوم جدید آستین همت بالا زنند و مانند شاگردی که در حلّ و فصل مسائل و معادلات ریاضی که از طرف استاد ارائه می‌شود و هدف آن پرورش حافظه و استعداد و پژوهش دانشجو می‌باشد با تحقیق در علوم قرآنی و تدبّر و تعقل در آیات نه تنها در مورد حروف مقطعه (نورانی) قرآن کریم که مورد نظر و بحث در این مجموعه است؛ بلکه در علوم گسترده آن و به اندازه فهم و توان خود پژوهش و از دریای بیکران دانش قرآن و از گوهرهای گرانبمایه‌ای که خداوند در آن قرار داده بهره‌مند شوند و توجه داشته باشند که هرچه علوم، بیشتر پیشرفت کند معارف و حقایق آشکارتر و پویندگان این راه به حقیقتی از حقایق آگاهی یافته و باگذشت زمان و تحقیقات جدید دانشمندان، نظرات و تفسیرهای تازه‌ای ارائه نموده و به مطالب دیگری دست خواهند یافت. زیرا:

«قرآن چهره‌هایی دارد که گذشت زمان و پرورش نبوغ و استعدادها از آن پرده بر می‌گیرد که در سخن معروف «ابن عباس» آن شاگرد هوشمند مکتب علی علیه السلام به آن اشاره رفته است: «القرآن یفسره الزّمان» و خلاصه پویندگان این راه

۱- تفسیر نمونه، ج ۱، ص ۱۳۸.

هر کدام با آئینه مخصوصی که به دست داشته‌اند جلوه‌ای از آن همه زیباییها و اسرار قرآن منعکس ساخته‌اند.^۱

امیدواریم که انسان عصر ما بتواند جلوه‌های دیگری از آن همه زیبایی و رمز و راز را به دست آورد و به رموز و مطالب تازه‌ای پی برده و برگ‌ها را به اوراق رزین تفسیر و تأویل این کتاب با عظمت اضافه نماید.

البته نباید انتظار داشت که انسان بتواند همه چهره‌های قرآن را ببیند، زیرا خود قرآن می‌فرماید:

وَمَا أَوْتِيْتُمْ مِّنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيْلًا

«آنچه از علم به شما داده اند بسیار اندک است (و حقیقت و کنه چیزی را به علم جزئی خود در نمی‌یابید).»^۲

بنابراین، فهم ناقص و دست کوتاه کی تواند به عظمت لایتناهی و دریای معارف قرآن پی برد؟ ولیکن به مصداق گفته مولانا:

«آب دریا را اگر نتوان کشید
هم به قدر تشنگی باید چشید»
باید از هر نوع سعی و کوشش در فهم قرآن دریغ نورزید.

اکنون به یاری خداوند متعال و به برکت باطن قرآن، طی یک قرن اخیر، نهضت‌های فکری و اصلاح طلبانه در بلاد اسلامی صورت گرفته و اندیشمندان و پژوهشگران علوم قرآنی تا اندازه‌ای به گوشه‌ای از این حقایق پی برده‌اند با تحول فکری، بازگشت به این امر خطیر صورت گرفته و همواره از سلسله جنبانی و دگرگون سازی معارف قرآن سخن گفته و با اعتنایی بس عمیق و روشنگرانه با تمسک به ذیل عنایت قرآن بر این اعتقادند که تنها پایگاهی که می‌تواند همه رشته‌ها و شعبه‌ها و

۱- تفسیر نمونه، ج ۱، مقدمه، ص ۲۱.

۲- سوره اسری آیه ۸۵، ترجمه الهی قمشاهی.

فرقه های پراکنده را متحد گرداند و اخوت دینی و برادری خود را محکم گرداند، قرآن است و بس. بنابراین:

«وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا»

«و همگی به رشته دین خدا چنگ زده و به راه های متفرق (مدعیان دین ساز) نروید.»^۱
امید از دانش پژوهان و قاریان هنرمند بویژه جوانان معتقد و مؤمن به معارف اسلامی این است که با یک نظر واقع بینانه و حقیقت جو، برای جبران مافات، دست توکل به دامان قرآن زده و با اعتصام به حبل متین آن، خواندن قرآن را برای فهمیدن و اندیشیدن و سپس به کار بستن و عمل به احکام آن سرلوحه کار خود قرار داده، اطمینان داشته باشند که در پرتو عمل به احکام قرآن، مدینه فاضله به وجود خواهد آمد.

عزیزان، به این حقیقت نیز توجه داشته باشند که پایه و اساس جامعه و تمدن اسلامی و همه چیز یک فرد مسلمان در گروی تمسک به این کتاب و تعالیم عالیّه آن می باشد. بنابراین، پیام قرآن، پیام ساختن جامعه و انسانهاست:

«وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ

الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا»

«و ما همچنان شما مسلمین را به آیین اسلام هدایت کردیم و به اخلاق معتدل و به سیرت نیکو بیاراستیم تا گواه مردم باشید و (سرمنشق درستی خلق) تا نیکی و درستی را سایر ملل عالم از شما بیاموزند چنانچه پیغمبر را گواه شما کردیم تا از وی بیاموزید.»^۲

انسان پیرو مکتب قرآن با پرورش فطرت خدایی و عمل به احکام قرآن در حد اعتدال قرار می گیرد با حفظ ارزش های معنوی و در نظر داشتن مقام و منزلت خود

۱- آل عمران ۱۰۳، ترجمه الهی قمشاهی.

۲- بقره آیه ۱۴۳، ترجمه الهی قمشاهی.

در کلیه شئون اجتماعی سرمشق و الگو برای سایر مردم خواهد بود و در نتیجه انسانی می‌شود مورد توجه و مورد نظر قرآن. چنانکه:

«لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ»^۱

که این خود دارای مفهوم گسترده‌ای است، که خداوند انسان را از هر نظر موزون و شایسته آفرید، هم از نظر جسمی و هم از نظر روحی و عقلی و هر نوع استعداد در وجود او قرار داد و او را برای پیمودن قوس صعودی بسیار عظیمی آماده کرد و در این جرم صغیر، عالم کبیری را جای داد و لایق تاج «کَرَمًا» نمود. انسان و احسن تقویم از مباحث مهم قرآنی است. مفسران در معنی آن به تفصیل سخن گفته و نویسنده این سطور در تألیفی مستقل درباره آن سخن گفته است. نخست اینکه:

در مورد احسن تقویم جماعتی گفته‌اند مراد به (تقویم) در این جا دارای دو معنی است هم حسن باطن و هم حسن ظاهر (و این قول بهتر است) در میان اهل ادب و دانشمندان لغت شناس کلمه (تقویم) و (احسن تقویم) (بهترین آن) دارای مفاهیم مختلف و گسترده‌ای است و این بهترین مقام و مرتبه‌ای است که خداوند بر انسان قرار داده است:^۲

ذکر مقام احسن تقویم بدان جهت است که خواننده عزیز و انسان والا گهر را به مقام شامخ ارجمند خود آگاه نموده و بداند که با پرورش فطرت الهی می‌تواند مقام انسانیت خود را حفظ نموده، به درجه رفیع فردی موحد و وارسته برسد. لذا؛ هدف این نوشتار پژوهش و تحقیق در حروف مقطعه قرآن است به طوری که اشاره شد وجود این حروف در آغاز سوره‌ها که موضوع این مجموعه است در جهت به

۱- آیه ۴ سوره ۹۵ که انسان را در (مقام) احسن تقویم (و نیکوترین صورت را در مراتب وجود) بیافریدیم. ترجمه الهی قمشه ای.

۲- ر.ک: انسان و احسن تقویم، از همین نگارنده، ۱۳۷۸، اصفهان، چاپ سروچکان.

کارگرفتن افکار و تحقیق هر چه بیشتر و درک مفاهیم عالیة قرآن کریم است. با امید به اینکه این وجیزه، مقدمه‌ای باشد برای پویندگان معارف و علوم قرآن و دستیابی به رموز و کمالات باطنی آن.

در پایان این قسمت را با فرازهایی از صحیفه سجادیة امام سجاد (ع) به پایان برده امید است به لطف و عنایت، پروردگار ما را از پیروان مکتب قرآن و عترت قرار دهد.

۱ پروردگار من:

در این هنگام که مرا به تلاوتش یاری داده‌ای، زبان مرا در ادای الفاظ و عباراتش روان داشته‌ای، چنان کن که از معانی گرانمایه‌اش نیز بهره‌مند باشم. خداوندا:

مرا در وصف قومی بنشان که حقّ حرمت قرآن را رعایت می‌کنند و به آیات محکّمات سر اعتقاد و تسلیم فرود می‌آورند...

رحمت و برکت خداوند و سلام ما بر محمّد (ص) و فرزندان پاکدامن و مقدّس او باد.

شهرضا - عبدالعلی قاسمی

۱۳۸۸